

آنچه در این کتاب می بینیم

فهرست مطالب

آزمون ۱	درس ۱	۴
آزمون ۲	درس ۲	۵
آزمون ۳	درس ۳	۶
آزمون ۴	درس ۴	۷
آزمون ۵	درس ۵	۸
آزمون ۶	درس ۶	۹
آزمون ۷	درس ۷	۱۰
آزمون ۸	درس ۸	۱۱
آزمون ۹	درس ۹	۱۲
آزمون ۱۰	درس ۱۰	۱۳
آزمون ۱۱	درس ۱۱	۱۴
آزمون ۱۲	درس ۱۲	۱۵
آزمون ۱۳	نوبت اول	۱۶
آزمون ۱۴	نوبت اول	۱۸
آزمون ۱۵	نوبت اول	۲۰
آزمون ۱۶	نوبت اول (بیست پلاس)	۲۲
آزمون ۱۷	نوبت دوم (شبییه ساز نهایی)	۲۴
آزمون ۱۸	نوبت دوم (شبییه ساز نهایی)	۲۶
آزمون ۱۹	نوبت دوم (بیست پلاس)	۲۸
آزمون ۲۰	نوبت دوم (بیست پلاس کنکوری)	۳۰
آزمون ۲۱	نهایی خرداد ۱۴۰۲	۳۲
آزمون ۲۲	نهایی شهریور ۱۴۰۲	۳۴
آزمون ۲۳	نهایی دی ۱۴۰۲	۳۶
آزمون ۲۴	نهایی خرداد ۱۴۰۳	۳۸
آزمون ۲۵	نهایی شهریور ۱۴۰۳	۴۰
آزمون ۲۶	نهایی دی ۱۴۰۳	۴۲
آزمون ۲۷	نهایی خرداد ۱۴۰۴	۴۴
آزمون ۲۸	نهایی شهریور ۱۴۰۴	۴۶
پاسخ نامه تشریحی		
درس نامه توپ برای شب امتحان		
صبح امتحان (مرور طلایی)		

راستش رو بخوای، ما نشستیم همه کتابای شب امتحان رو گذاشتیم رو میز و گفتیم: «خب، اینا خیلیاشون یه چیز کم دارن!» برای همین از اول همه چی رو کوبیدیم و دوباره ساختیم؛ یه چیزی درست کردیم که هم خوندنش کیف بده، هم واقعاً به درد بخوره. توی این کتاب فقط با یه سری نمونه سؤال خشک و خالی طرف نیستی؛ ما سعی کردیم هر چی نیاز داری، از درس نامه گرفته تا مشاوره و آزمون و حتی مرور سریع آخرین لحظه، همه رو به جا جمع کنیم. نتیجه اش شده یه کتاب متفاوت با کلی تغییرات خوب. بخش های این کتاب، همون چیزاییه که الان می خوای بخونی:

۱ مشاوره و تحلیل امتحان نهایی این جا اول راه، یه نقشه دست می دیم! خیلی وقت ها آدم نمی دونه امتحان نهایی دقیقاً از چه مدلی سؤال می ده و چه جور باید براش آماده شد. ما برات تحلیل کردیم که سؤالاً چه طوری طرح می شن و چه تیپ هایی بیشتر تکرار می شن. وسط آزمون ها هم اگه لازم بوده باز توضیح دادیم.

۲ آزمون های مبحثی بعد از خوندن هر درس یا مبحث (البته حتماً می دونی که خوندن هر درس قاعده خودش رو داره. اول باید کتاب درسی رو بخونی و بعدش، درس نامه توپ انتهای همین کتاب)، وقتشه خودتو محک بزنی. این بخش درست مثل یه مربی شخصی عمل می کنه؛ چون برات سؤال های تشریحی استاندارد گذاشتیم که بفهمی کجای کارت می لنگه. وقتی به این سؤال ها جواب بدی، هم می فهمی مطالب رو واقعاً یاد گرفتی هم ذهنت کم کم برای نوشتن پاسخ کامل و نمره بیار آماده می شه. علاوه بر این، سؤال ها جاهای مهم هر درس رو پوشش دادن.

حواسه باشه قرار نیست این آزمون ها رو بذاری برای شب امتحان! این آزمون ها ویژه مرور در طول سال تحصیلی یا جمع بندی و مرور در اردیبهشته.

۳ آزمون های نوبت اول می دونم که امتحانای نیم سال اول همیشه یه کم غافلگیر کننده ان. این جا ما برات چندتا آزمون شبیه سازی شده آماده کردیم تا قبل از این که بری سر جلسه، یه بار همه چی رو تجربه کرده باشی.

۴ آزمون های نوبت دوم امتحان پایان سال همون جاییه که همه چی مشخص می شه. برای همین آزمون های این بخش رو جوری طراحی کردیم که کاملاً شبیه ساز امتحان نهایی باشه؛ هم از نظر فرم ظاهری، هم از نظر سطح دشواری، هم از نظر پوشش کل کتاب درسی. وقتی این آزمون ها رو جواب بدی، یه بار کامل خودتو تو شرایط امتحان اصلی می داری. ویژگی مهمشون اینه که خیلی استاندارد و دقیق طراحی شدن، درست مثل همون سؤالاتی که سر جلسه امتحان بهت می دن.

۵ آزمون های بیست پلاس خب، اگه دنبال نمره عالی هستی و می خوای با خیال راحت ۲۰ بگیری، این بخش مال تونه. بعضی وقتا پیش میاد که می شنوین می کن فلان امتحان سخت بود. برای این که شما سر جلسه امتحان سورپرایز نشین، چندتا امتحان بیست پلاس طراحی کردیم که یه سر و گردن از بقیه آزمون ها بالاترن (البته کلیت این امتحان استاندارد هست و فقط کمی دشوارتر شده). این بخش برای کسانی که می خوان یه قدم جلوتر از بقیه باشن.

۶ پاسخ نامه تشریحی آزمون ها به همراه ریزبارم در پاسخ تشریحی آزمون ها تمام اون چه رو که باید در امتحان بنویسی تا نمره کامل کسب کنی، برات نوشتیم. پاسخ ها مطابق با فرمت پاسخ برگ مورد تأیید آموزش و پرورش، دارای ریزبارم بندی و آدرس مبحثی هستن. توضیحات اضافه که نوشتن اون ها در امتحانات نهایی ضروری نیست، پس از ریزبارم (داخل کادر یا به صورت هایلایت) آورده شده که به فهم بیشتر پاسخ کمک می کنه.

۷ درس نامه توپ هیچ وقت بدون یه درس نامه درست و حسابی نمی شه رفت سراغ امتحان! این بخش برات نکته های مهم هر درس رو خیلی مرتب و جمع و جور آورده. نه زیادی شلوغش کردیم که گیج کننده بشه، نه زیادی خلاصه که چیزی جا بمونه.

توصیه می کنیم که خوندن درس نامه رو فقط برای شب امتحان نذاری و هم زمان با تدریس معلمت، برای جمع بندی مطالب ازش استفاده کنی.

۸ پاسخ ویدئویی آزمون ها برخی آزمون های منتخب رو برات به صورت ویدئویی هم حل کردیم و همه نکات لازم رو اونجا گفتیم. کافیه که QR کد پشت جلد رو اسکن کنی.

۹ صبح امتحان (مرور طلایی) این برگه جمع بندی رو به راحتی می تونی از محل مشخص شده برش بزنی و جذاش کنی و صبح وقتی داری می ری حوزه امتحان، یه نگاه سریع بهش بندازی. همه نکته های حیاتی و پرتکرار امتحانی توش جمع شده. یعنی با همین برگه می تونی ذهنتو تنظیم کنی و با خیالی راحت تر وارد جلسه بشی. باور کن شاید همون چند دقیقه مرور، تفاوت یه نمره خوب با یه نمره عالی باشه.

توصیه های امتحانی

- برای خودت برنامه ریزی زمانی انجام بده تا برای مرور کل کتاب وقت کم نیاری. • حتماً تمرین مهم کتاب درسی و درس نامه کتاب شب امتحان رو مرور کن.
- آزمون های این کتاب رو در وقت مقرر شده (البته ترجیحاً در وقت کم تر) به صورت پیوسته حل کن (یعنی وسط یه امتحان پا نشی بری سراغ یه کار دیگه!)
- بلافاصله بعد از هر آزمون حتماً پاسخ اون آزمون رو ببین و متناسب با اون به خودت نمره بده. بزرگ ترین مشکل دانش آموزا اینه که با نحوه درست نویسی تو امتحان آشنا نیستن. • هر مبحثی که تو اون نمره کامل نگرفتی رو برو از آزمون های مبحثی یا تمرین کتاب درسی سؤال مشابهش رو دوباره حل کن.
- شب امتحان غذای سبک بخور و فعالیت بدنی سنگین نداشته باش. // وسایل فردا (خودکار ترجیحاً مشکی یا آبی پررنگ، کارت ورود به جلسه، ماشین حساب ساده در صورت نیاز و ...) رو آماده بذار. ☀ صبح امتحان یه صبحونه مقوی بخور. 🍷 استرسو بذار کنار، به خودت اعتماد کن. 🧠 زودتر راه بیفت که دیر نرسی. فقط برگه صبح امتحان رو برای مرور بخون، دیگه دنبال مطلب جدید نرو. 🧠 با انرژی و حال خوب برو سر جلسه.

مشاوره و تحلیل امتحان نهایی

بارم بندی درس فلسفه (۲)

شماره درس	نوبت اول	پایانی نوبت دوم شهریور و دی
درس ۱: هستی و چیستی	۳	۱/۲۵
درس ۲: جهان ممکنات	۲/۵	۱
درس ۳: جهان علی و معلولی	۳/۵	۲
درس ۴: کدام تصویر از جهان؟	۳	۱
درس ۵: خدا در فلسفه - قسمت اول	۴	۱/۵
درس ۶: خدا در فلسفه - قسمت دوم	۴	۱/۷۵
درس ۷: عقل در فلسفه - قسمت اول	-	۲/۵
درس ۸: عقل در فلسفه - قسمت دوم	-	۲/۵
درس ۹: آغاز فلسفه در جهان اسلام	-	۱/۲۵
درس ۱۰: دوره میانی	-	۲
درس ۱۱: دوران متأخر	-	۲
درس ۱۲: حکمت معاصر	-	۱/۲۵
جمع	۲۰	۲۰

سلام به همه دانش آموزان عزیز علوم انسانی

خب بچه‌ها همون طور که اطلاع دارید، معدل امتحان نهایی شما ۶۰ درصد نمره کنکور شماسست و درس فلسفه هم نقش مهمی در قبولی شما در رشته مورد علاقه و دانشگاهتون داره.

پس با این اوصاف باید حسابی روی امتحان نهایی مسلط بشید.

توی درس فلسفه، معمولاً سؤالات با عبارات درست و نادرست شروع میشه که بین ۱/۵ تا ۲ نمره داره. تیپ دیگه سؤالات مربوط به جای خالی هست که هر جای خالی ۰/۲۵ یا ۰/۵ نمره داره. دقت کنید که این دو بخش معمولاً جزء بخش‌هایی هست که بچه‌ها زیاد نمره از دست می‌دن چون باید جزئیات مطالب کتاب رو بلد باشید؛ پس باید با یک وسواس و دقت خاصی درس رو مطالعه کنید و سر جلسه امتحان هم این سؤالات رو با حوصله بخونید و عجله نکنید.

تیپ دیگه مربوط به سؤالات دو گزینه‌ایه که معمولاً بین ۱ تا ۱/۵ نمره داره. اگه برای کنکور خوب خونده باشید این جا خیلی مشکلی ندارید. نگرانش نباشید. (البته جای این تیپ‌ها تو امتحانات ممکنه تغییر کنه که خیلی اهمیتی نداره.)

بخش بعدی، سؤالات کشف ارتباط هستش که عموماً ۰/۷۵ تا ۱ نمره داره.

یه تیپ نسبتاً جدید هم هست که توی امتحانای اخیر بیشتر دیدیم و اون تحلیل متنه؛ یعنی یک متن سه چهار خطی بهتون می‌دن و ازتون می‌خوان با دانشی که از فلسفه دارید و درک اون متن، به سؤالی که ازش پرسیده شده جواب بدین. این سؤال هم حدوداً ۱ نمره از امتحان نهایی رو پوشش می‌ده که ما هم سعی کردیم براتون شبیه‌سازش رو بزاریم تا خیالتون راحت باشه.

حالا نوبت سؤالات کوتاه پاسخ. بین ۸ تا ۱۰ سؤال کوتاه پاسخ که هر کدوم ۰/۵ نمره داره.

در آخر هم سؤالات تشریحی و بلند پاسخ که معمولاً ۷ تا ۹ نمره دارن. باید تلاش کنید این جا کامل‌ترین چیزی که می‌تونید رو بنویسید. اصلاً کم نذارید.

سعی کنید کتاب شب امتحان رو چندین بار مرور کنید و هر بار بعد از تمرین آزمون‌ها و پاسخ بهشون حتماً درس‌نامه رو هم برای تثبیت مطالب، مطالعه کنید.

توی امتحان هیچ سؤالی رو بدون پاسخ نذارید و به تیترو و بارم سؤال دقت کنید. سؤال تشریحی رو نباید توی دو کلمه جواب بدید، سؤال کوتاه پاسخ رو هم نباید ۳

خط بنویسید.

	رشته: ادبیات و علوم انسانی پایه دوازدهم تاریخ آزمون: ..... مدت آزمون: ۳۵ دقیقه	فلسفه (۲)	۱ آزمون
		درس ۱: هستی و چیستی	

ردیف	نمره
۱	تعیین کنید کدام عبارت درست و کدام یک نادرست می‌باشد. الف) مفهوم «انسان» به عنوان یکی از چیستی‌ها با مفهوم وجود مغایر نیست و رابطه ذاتی میان آن‌ها برقرار است. ب) فلاسفه غرب از طریق ابن سینا و فارابی مجدداً با فلسفه ارسطویی آشنا شدند. ج) توماس آکوئیناس همچون ابن سینا نظریه مغایرت وجود و ماهیت را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد. د) اگر مفهوم وجود عین مفهوم ماهیت بود، دیگر تصور هر ماهیتی برای اثبات وجود آن کافی بود. (دو تن از فلاسفه فیلی توی این موضوع تأثیرگذار بودن که اسماشون مومه.) (نهایی شهریور ۹۸)
۲	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) در حمل «وجود» بر خداوند و تشکیل قضیه «خداوند موجود است» حمل از نوع ..... است. ب) کودک با استفاده از کلمه «این» و «آن» نشان می‌دهد که از ..... اشیا آگاه است. ج) مفاهیمی که اجزای تعریفی یک مفهوم هستند، ..... آن را تشکیل می‌دهند. د) مغایرت وجود و ماهیت، پایه برهان ..... ابن سینا در اثبات وجود خداست. (این‌ها در اصل اسم برهان مد نظره، نه پیژ رگه.)
۳	گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف) کدام اصل پایه برهان وجوب و امکان ابن سینا قرار گرفته است؟ ۱) مغایرت وجود و ماهیت ۲) تقدم علت بر معلول ب) این که در قضیه «اسب وجود دارد» تصور ما از موضوع عین تصور ما از محمول نیست، کدام بحث فلسفی را مستدل می‌سازد؟ ۱) اصالت وجود و اعتباریت ماهیت ۲) مغایرت وجود و ماهیت (نهایی فرداد ۹۹)
۴	درک و دریافت فلسفی از متن به ترتیب هر یک از اعداد مشخص شده در عبارت زیر، بیانگر کدام یک از قدم‌های چهارگانه موجود؛ برای شناخت تمایز میان دو مفهوم هستی و چیستی است؟ «ما انسان‌ها برای اشاره به موجودات و چیزهای دیگر از کلمات «این» یا «آن» استفاده می‌کنیم (۱) و مطمئن هستیم جهان خارج از ذهن ما زاده توهّم و خیالات ذهنی ما نیست (۲) همچنین می‌توان گفت حمل وجود بر هر ماهیتی از نوع حمل غیر ضروری است (۳) و وجود و ماهیت در عالم خارج یا عالم واقعیت، غیر قابل تفکیک هستند. (۴)»
۵	به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. چرا یکی از مباحث اولیه فلسفه، درک دو مفهوم «هستی» و «چیستی» است؟
۶	این که ما از همان کودکی برای رفع گرسنگی سراغ غذا می‌رویم و موقع تشنگی سراغ آب می‌رویم، بیانگر چه حقیقتی است؟
۷	چرا در حمل «شکل سه ضلعی» بر «مثلث» نمی‌توان از دلیل حمل سؤال کرد؟ (نهایی شهریور ۱۴۰۰)
۸	به ترتیب وجه مشترک و وجه اختصاصی موجودات چیست؟ (نهایی دی ۹۹)
۹	ماهیت و چیستی هر شیء بیان‌کننده چه چیزی از آن شیء است؟
۱۰	به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید. مقصود ابن سینا از این سخن که «هستی» و «چیستی» دو مفهوم از یک چیزند را با ذکر مثال توضیح دهید؟
۱۱	بیان دقیق و توجه خاص ابن سینا به بحث نسبت میان وجود و ماهیت چه تأثیراتی بر عقاید فلسفی در تفکر اسلامی داشت؟
۱۲	چرا حمل «وجود» بر هر «چیستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است؟ (این‌ها در اصل از پیرای حمل وجود بر انسان سؤال شده.)
۱۳	تفاوت حمل «حیوان ناطق» بر انسان با حمل «موجود» بر انسان چیست؟ توضیح دهید.
۱۴	از نظر فارابی و ابن سینا وقتی می‌گوییم «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند، به چه معناست؟
۱۰	جمع نمرات موفق باشید

	تاریخ آزمون: دی ماه مدت آزمون: ۹۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی پایه دوازدهم	فلسفه (۲) نوبت اول	۱۶ ۱۴۰۲

ردیف	نمره							
۱	۲	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می باشد. الف) یک کودک با استفاده از کلمهٔ این و آن نشان می دهد که ماهیت موجودات را شناخته است و می داند که چیستی آن ها چگونه است. ب) از نظر عقلی و فلسفی سنگینی کفهٔ بودن یک موجود بر کفهٔ نبودن آن، بدون دلیل، محال نیست. ج) از نظر هیوم، رابطهٔ ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و از طریق تجربه به دست نمی آید. د) پذیرش نظریهٔ «مه بانگ» باعث اتفاقی و بدون علت دانستن پیدایش جهان برای برخی از افراد می شود. ه) ضرب المثل «گندم از گندم بروید، جو ز جو» بیانگر ردّ معنای سوم اتفاق است. و) از نظر افلاطون، علاوه بر تفکر و تعقل، با حواس نیز می توانیم خدا را دریابیم. ز) ارسطو با این که موجودات غیرمادی را قبول دارد، اما یک موجود را با عنوان محرّک غیرمحرّک، در میان آن ها برتر می داند. ح) ممکن الوجودهایی که توسط علتی از حالت تساوی خارج شده و وجود برایشان ضروری می شود را، «ممکن الوجود بالغیر» می گویند.						
۲	۲/۲۵	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) وجه مشترک موجودات جهان ..... است. ب) در رابطهٔ امتناعی، برقراری رابطه میان موضوع و محمول ..... است. ج) انسان با بیان کلمهٔ ..... به دنبال یافتن علتِ یک پدیده است. د) برای یافتن این که از هر علت کدام معلول به وجود می آید، نیازمند استفاده از ..... هستیم. ه) فیلسوفانی غایتمندی جهان و زنجیرهٔ حوادث را انکار می کنند که به ..... و ..... معتقد نیستند. و) اگر جریان ..... در میان فیلسوفان اروپایی غلبه نمی کرد، راه شناخت حقایق منحصر به تجربه نمی شد. ز) در صورتی زندگی معنادار می شود که از پشتوانهٔ ..... برخوردار باشد. ح) برهان مشهور ارسطو بر اثبات خدا، برهان ..... نام دارد.						
۳	۱	در سوالات زیر گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. الف) دو اصطلاح «دلیل» و «نتیجه» مربوط به کدام یک از حوزه های زیر می شود؟ ۱) ذهن ۲) واقعیت ب) چه کسی نمی تواند نظم و هماهنگی در طبیعت را تبیین کند؟ ۱) منکر معنای دوم اتفاق ۲) پذیرندهٔ معنای دوم اتفاق ج) در برهان درجات کمال ارسطو، ملاک خوب تر و بهتر بودن یک موجود چیست؟ ۱) کارایی بیشتر داشتن ۲) کامل تر بودن د) اگر در یک قضیهٔ وجوبی نسبت را تغییر دهیم، آن قضیه تبدیل به چه قضیه ای می شود؟ ۱) امتناعی ۲) امکانی						
۴	۱	درک و دریافت فلسفی از متن متن زیر را مطالعه کنید و بیان کنید کدام شماره ها بیانگر اشتراک نظر هیوم و ابن سینا هستند. می دانیم که هر کدام از فلاسفه نظرات خاص خود را با توجه به مبانی فکری مختلفی که دارند در باب علیّت دارا هستند. در این بین بعضی معتقدند که <u>حس و تجربه</u>، توانایی درک رابطهٔ علیّت را ندارند ۱) و بعضی دیگر معتقدند علیّت از طریق عقل قابل درک و پذیرش است ۲). همچنین بعضی معتقدند که <u>یافتن مصادیق علیّت</u> نیازمند تجربه و آموزش است ۳) و بعضی دیگر علیّت را مقدمه و پایهٔ همهٔ تجربه ها می دانند ۴). بعضی هم عقیده دارند که <u>حس و تجربه فقط</u> توالی و پشت هم آمدن پدیده ها را درک می کنند ۵).						
۵	۰/۷۵	هر یک از مطالب مرتبط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کنید و در مقابل آن بنویسید. <table><tr><td>الف) ممکن الوجود</td><td>۱- عدد بی نهایت</td></tr><tr><td>ب) واجب الوجود</td><td>۲- ذات اقدس باری تعالی</td></tr><tr><td>ج) ممتنع الوجود</td><td>۳- انسان هفت سر</td></tr></table>	الف) ممکن الوجود	۱- عدد بی نهایت	ب) واجب الوجود	۲- ذات اقدس باری تعالی	ج) ممتنع الوجود	۳- انسان هفت سر
الف) ممکن الوجود	۱- عدد بی نهایت							
ب) واجب الوجود	۲- ذات اقدس باری تعالی							
ج) ممتنع الوجود	۳- انسان هفت سر							
۶	۰/۵	به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید. چرا حمل وجود بر انسان نیازمند دلیل است؟ از نظر فلاسفهٔ مسلمان اصل علیّت چگونه اصلی است؟						
۷	۰/۵							

	تاریخ آزمون: خردادماه مدت آزمون: ۹۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی پایه دوازدهم	فلسفه (۲) نوبت دوم	۱۷ ۱۴۰۲

ردیف	نمره										
۱	تعیین کنید کدام عبارت درست و کدام یک نادرست می‌باشد. (الف) هم در علوم تجربی و هم در فلسفه می‌توان اجزای یک موجود را از هم جدا کرد. (ب) در بررسی روابط سه‌گانه ملاک بررسی، تطابق داشتن یا نداشتن با واقعیت است. (ج) چو بد کردی غافل مشو از دار مکافات، به اصل سنخیت اشاره دارد. (د) اولین فیلسوف مسلمان کندی است. (ه) از نظر ملاصدرا جهان چیزی جز وجود نیست. (و) از نظر فلاسفه مسلمان فقط استدلال عقلی نیست که ما را به حقیقت می‌رساند. (ز) در اندیشه «ملاصدرا»، ترکیب نور قوی با تاریکی، سبب ایجاد نور ضعیف می‌شود. (ح) فلسفه اسلامی در آغاز سرشتی کاملاً استدلالی داشت و متکی بر آرای ارسطو بود.										
۲	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (الف) با توجه به اصل سنخیت، برای این که بدانیم از هر علتی کدام معلول پدید می‌آید، باید از ..... کمک بگیریم. (ب) از نظر هیوم مهم‌ترین برهان فیلسوفان ..... برهان نظم است. (ج) از نظر تیلور، ..... ابداع‌کننده خدانشناسی فلسفی است. (د) از نظر فیلسوفان مسلمان باید ابتدا وجود خدا را از طریق ..... پذیرفت. سپس با وی ارتباط معنوی برقرار کرد. (ه) از نظر فارابی نسبت عقل فعال به انسان مانند نسبت ..... به ..... است. (و) حیات عقلی در جامعه همانند ..... است که هر دانه آن درخت تناوری را ثمر خواهد داد. (ز) ملاصدرا تمام موجودات این جهان را ..... می‌داند.										
۳	در سؤالات زیر گزینه مناسب را انتخاب کنید. (الف) در باب اصل علیّت، کدام گزینه بیانگر شباهت بین هیوم و ابن سینا است؟ (۱) اصل علیّت، اصل عقلی است. (۲) تجربه نمی‌تواند اصل علیّت را اثبات کند. (ب) کدام معنای اتفاق نیازمند دقت و تأمل بیشتر است؟ (۱) معنای دوم (۲) معنای سوم (ج) اشاره به سیر نزولی استدلال‌های عقلی و فلسفی در اروپا بر اثبات وجود خدا در آثار کدام فیلسوف قابل مشاهده است؟ (۱) کاتینگهام (۲) کرگور (د) تغییرات عقل در دوره جدید اروپا بیشتر مربوط به کدام مورد است؟ (۱) حدود توانایی‌های عقل (۲) استفاده از عقل در علوم تجربی (ه) از نظر کدام گروه کثرت‌های جهان اصالت ندارد؟ (۱) اصالت وجودی‌ها (۲) اصالت ماهیتی‌ها										
۴	هر یک از گزاره‌های ستون سمت راست با کدام گزاره در ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ <table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون سمت راست</th><th>ستون سمت چپ</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(الف) کتابی که برای تدریس فلسفه در سطوح بالاتر و تخصصی‌تر است.</td><td>(۱) ابن سینا</td></tr> <tr> <td>(ب) فیلسوفی که رساله معراجیه را نوشته است.</td><td>(۲) نهاية الحکمه</td></tr> <tr> <td>(ج) فیلسوفی که روش تفسیر قرآن به قرآن را از مرحوم قاضی آموخته است.</td><td>(۳) بداية الحکمه</td></tr> <tr> <td></td><td>(۴) علامه طباطبائی</td></tr> </tbody> </table>	ستون سمت راست	ستون سمت چپ	(الف) کتابی که برای تدریس فلسفه در سطوح بالاتر و تخصصی‌تر است.	(۱) ابن سینا	(ب) فیلسوفی که رساله معراجیه را نوشته است.	(۲) نهاية الحکمه	(ج) فیلسوفی که روش تفسیر قرآن به قرآن را از مرحوم قاضی آموخته است.	(۳) بداية الحکمه		(۴) علامه طباطبائی
ستون سمت راست	ستون سمت چپ										
(الف) کتابی که برای تدریس فلسفه در سطوح بالاتر و تخصصی‌تر است.	(۱) ابن سینا										
(ب) فیلسوفی که رساله معراجیه را نوشته است.	(۲) نهاية الحکمه										
(ج) فیلسوفی که روش تفسیر قرآن به قرآن را از مرحوم قاضی آموخته است.	(۳) بداية الحکمه										
	(۴) علامه طباطبائی										
۵	مشخص کنید هر یک از عبارات زیر به کدام یک از اصول فلسفی اشاره دارد؟ اصل سنخیت – اصل علیّت – اصل وجوب علی و معلولی (الف) میان حرکت ماشین و ریختن بنزین در آن برای روشن‌شدن، ارتباط و پیوستگی وجود دارد. (ب) اگر تمامی شرایط حرکت ماشین فراهم باشد، حرکت می‌کند. (ج) با توجه به قدرت موتور، میزان سوخت درون باک ماشین و ... پیش‌بینی می‌شود که اتومبیل با موفقیت به سرعت ۱۸۰ کیلومتر بر ساعت برسد.										

	تاریخ آزمون: خردادماه مدت آزمون: ۱۰۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی پایه دوازدهم	فلسفه (۲) نوبت دوم	۱۹ ۱۴۰۲

ردیف	نمره								
۱	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط است. (الف) در عالم خارج دو امر جداگانه به نام «آب» و «وجود آب» نداریم و آن‌ها دو مفهوم مختلف از یک موجود واحدند. (ب) از نظر شیخ اشراق هر واقعیتهایی نور است و برترین آن واقعیات، نور مطلق است. (ج) دکارت و ابن سینا نظر مشابهی در مورد منشأ پذیرش درک رابطه علیت دارند. (د) رابطه عالم عقل با عوالم ماوراءالطبیعه عموم و خصوص من وجه است. (ه) بهره‌مندی ملاصدرا از عرفان و شهود موجبات تبدیل فلسفه او به کلام و عرفان را فراهم ساخت. (و) فیلسوفان ایرانی برای احیای مجدد فلسفه، ذخیره‌های ارزشمند فلسفی خود را کافی می‌دانستند.								
۲	هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از گزینه‌ها در سمت چپ مرتبط است؟ <table border="1" data-bbox="427 672 1125 873"> <tr> <td>(الف) موجودات جهان به واجب‌الوجود بالذات وابسته هستند.</td><td>(۱) کرگور</td></tr> <tr> <td>(ب) ایمان هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان عطا می‌کند.</td><td>(۲) کاتینگهام</td></tr> <tr> <td>(ج) قبول خدا زندگی انسان را بالارزش و بااهمیت می‌سازد.</td><td>(۳) ملاصدرا</td></tr> <tr> <td>(د) ابن سینا</td><td>(۴) ابن سینا</td></tr> </table>	(الف) موجودات جهان به واجب‌الوجود بالذات وابسته هستند.	(۱) کرگور	(ب) ایمان هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان عطا می‌کند.	(۲) کاتینگهام	(ج) قبول خدا زندگی انسان را بالارزش و بااهمیت می‌سازد.	(۳) ملاصدرا	(د) ابن سینا	(۴) ابن سینا
(الف) موجودات جهان به واجب‌الوجود بالذات وابسته هستند.	(۱) کرگور								
(ب) ایمان هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان عطا می‌کند.	(۲) کاتینگهام								
(ج) قبول خدا زندگی انسان را بالارزش و بااهمیت می‌سازد.	(۳) ملاصدرا								
(د) ابن سینا	(۴) ابن سینا								
۳	گزینه مناسب را انتخاب کنید. (الف) در کدام گزاره حمل محمول بر موضوع نیازمند دلیل است؟ (۱) گیاه رشدکننده است. (ب) کدام یک جزء تألیفات امام خمینی علیه السلام نیست؟ (۱) مصباح‌الهدایه (ج) کدام فیلسوف روش تجربی را بهترین روش برای پیشرفت زندگی بشر می‌دانست؟ (۱) فرانسیس بیکن (د) در تقسیم‌بندی ارسطو، عقل نظری در مورد کدام مورد بحث می‌کند؟ (۱) درجه حرارت آب (۲) خداوند موجود است. (۲) شرح فصوص‌الحکم (۲) اوگوست کنت (۲) رعایت کردن قانون								
۴	جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید. (الف) مفهوم .....، مفهومی بدیهی، روشن و بی‌نیاز از تعریف است. (ب) نظریه مه‌بانگ، اتفاق در معنای ..... و ..... را برای ما تداعی می‌کند. (ج) مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی از نظر هیوم، برهان ..... است. (د) قدرت علمی حضرت امام خمینی علیه السلام از تألیف کتب ..... ایشان در ابتدای جوانی مشخص است. (ه) سهروردی معتقد است نورالانوار با ..... به چیزهایی که به وجود آورده حیات می‌بخشد. (و) از نظر فیلسوفان مسلمان، ..... فیض خداوند را به عقل انسان می‌رساند.								
۵	با توجه به کلمات داخل کادر، دیدگاه‌های زیر مربوط به کدام یک از فلاسفه است؟ (یک مورد اضافی است). میرداماد - ابن سینا - ملاصدرا - شیخ اشراق (الف) ادامه‌دهنده راه فارابی که عقیده‌اش مغایرت وجود و ماهیت بود. (ب) او در روش خود پا را از روش مشائیان فراتر می‌گذارد و کشف و شهود را چاشنی کار خود می‌کند. (ج) اذهان عادی به راحتی پذیرای نظریه وی در بحث اصالت وجود یا ماهیت هستند.								
۶	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. هر یک از اصول زیر چه نتیجه‌ای دارد؟ (الف) اصل علیت: (ب) اصل سنخیت:								
۷	رابطه هر یک از مفاهیم زیر را با محمول وجود تعیین نمایید. (واجب، ممکن، ممتنع) (الف) دیو (ب) کوه الماس (ج) خداوند متعال								
۸	کدام معنای اتفاق به طور صریح توسط هیچ فیلسوفی پذیرفته نشده است؟								

	تاریخ آزمون: خرداد ۱۴۰۴ مدت آزمون: ۹۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی پایه دوازدهم	فلسفه ۲ نوبت دوم	۲۷

ردیف	نمره												
۱	درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. (الف) استفاده از کلمات «این» یا «آن»، نشان دهنده پی بردن به وجود چیزی است. (ب) دکارت، یافتن مصداقهای علت و معلول را نیازمند تجربه و آموزش نمی داند. (ج) براساس دیدگاه ابن سینا درباره عشق، حتی یک پرنده هم عاشق است. (د) از نظر اوگوست کنت، نگاه فیلسوفان به جهان و هستی، ناظر به واقعیت است. (ه) فیلسوفان مسلمان، راه کسب معرفت را منحصر به عقل نمی دانند. (و) نظام نوین فلسفی مسلمانان، صرفاً دربردارنده اندیشه های افلاطون و ارسطو است. (ز) آخرین دیدگاه های فلسفی ابن سینا، در کتاب «انصاف» بیان شده است. (ح) علامه طباطبایی، کتاب «بداية الحکمه» را برای تدریس فلسفه در سطوح اولیه نوشت.												
۲	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (الف) رابطه موضوع و محمول در حمل «ممتنع الوجود» بر «مربع سه ضلعی» ..... است. (ب) پذیرش غایتمندی جهان فقط با قبول ..... امکان پذیر است. (ج) افلاطون، برای اشاره به ذات خداوند، از تعبیر ..... استفاده کرده است. (د) موجودات عقلانی، حقایق اشیا را از طریق ..... دریافت می کنند. (ه) از نظر فیلسوفان مسلمان، بهترین ابزار برای تفکر در آیات و روایات، ..... است. (و) سهروردی در دسته بندی جویندگان معرفت، کسی را که هم عارف و هم فیلسوف است، ..... می نامد. (ز) در فلسفه صدرایی، ..... که محور فلسفه مشائی بود، و «نور» که اساس فلسفه اشراقی بود، به هم می رسند. (ح) کتاب های «شیعه» و «رسالت تشیع»، حاصل مذاکرات علامه طباطبایی با ..... بوده است.												
۳	گزینه مناسب را انتخاب کنید. (الف) شکل های رو به رو به ترتیب برحسب ذات خود، چگونه هستند؟ (۱) ممکن الوجود – ممکن الوجود (۲) واجب الوجود – ممکن الوجود (ب) عبارتهای «پیدایش جهان، اتفاقی بوده است» و «رنگ پوست خرس قطبی، به طور اتفاقی با محیط سازگار شده است» به ترتیب بیانگر کدام معنای اتفاق است؟ (۱) نفی وجوب علی و معلولی – نفی غایت مندی (۲) نفی سنخیت – نفی وجوب علی و معلولی (ج) کانت، ضرورت وجود خداوند را از چه طریقی اثبات کرد؟ (۱) تجربه های شخصی درونی (د) از نظر ابن سینا، رسیدن شیء به کمال مطلوبش، مشروط به چیست؟ (۱) مانعی در راه طبیعت قرار نگیرد. (ه) کدام یک از موارد زیر جزء منابع «حکمت متعالیه» نیست؟ (۱) عرفان اسلامی به خصوص اندیشه های محی الدین ابن عربی (۲) فلسفه غرب به خصوص اندیشه های کانت (۲) وجدان اخلاقی (۲) طبیعت همواره در سکون و ثبات باشد.												
۴	مشخص کنید هر کدام از اصطلاحات ستون سمت چپ، با کدام عبارت از ستون سمت راست ارتباط دارد. <table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون سمت راست</th><th>ستون سمت چپ (یک مورد اضافی است).</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف) فردی در بازی فوتبال، تسلط و ابتکار دارد.</td><td>۱) عقل هیولایی</td></tr> <tr> <td>ب) کودکی، تفاوت بودن و نبودن توپ فوتبال را می داند.</td><td>۲) عقل بالمستفاد</td></tr> <tr> <td>ج) کودکی، بازی فوتبال را آموخته است.</td><td>۳) عقل بالملکه</td></tr> <tr> <td>د) نوزادی، استعداد یادگیری فوتبال را دارد.</td><td>۴) عقل فعال</td></tr> <tr> <td>—</td><td>۵) عقل بالفعل</td></tr> </tbody> </table>	ستون سمت راست	ستون سمت چپ (یک مورد اضافی است).	الف) فردی در بازی فوتبال، تسلط و ابتکار دارد.	۱) عقل هیولایی	ب) کودکی، تفاوت بودن و نبودن توپ فوتبال را می داند.	۲) عقل بالمستفاد	ج) کودکی، بازی فوتبال را آموخته است.	۳) عقل بالملکه	د) نوزادی، استعداد یادگیری فوتبال را دارد.	۴) عقل فعال	—	۵) عقل بالفعل
ستون سمت راست	ستون سمت چپ (یک مورد اضافی است).												
الف) فردی در بازی فوتبال، تسلط و ابتکار دارد.	۱) عقل هیولایی												
ب) کودکی، تفاوت بودن و نبودن توپ فوتبال را می داند.	۲) عقل بالمستفاد												
ج) کودکی، بازی فوتبال را آموخته است.	۳) عقل بالملکه												
د) نوزادی، استعداد یادگیری فوتبال را دارد.	۴) عقل فعال												
—	۵) عقل بالفعل												

پاسخ‌نامه تشریحی

آزمون شماره ۱: (درس اول)

۱ الف) نادرست (۰/۲۵)؛ مفهوم «انسان» به عنوان یکی از چپستی‌ها با مفهوم وجود مغایر است و رابطه ذاتی میان آن‌ها برقرار نیست و نیازمند دلیل است.
ب) نادرست؛ (۰/۲۵) فلاسفه غرب از طریق ابن سینا و تا حدودی ابن رشد مجدداً با فلسفه ارسطویی آشنا شدند.

ج) درست (۰/۲۵)

د) درست (۰/۲۵)

۲ الف) شایع صناعی (۰/۲۵) ب) هستی / وجود (۰/۲۵)

ج) ماهیت (چپستی / ذاتیات) (۰/۲۵) د) وجوب و امکان (۰/۲۵)

۳ الف) گزینه «۱» (۰/۲۵) اصل مغایرت وجود و ماهیت، پایه برهان وجوب و امکان ابن سینا قرار گرفته است.

ب) گزینه «۲» (۰/۲۵) این که در قضیه «اسب وجود دارد» تصور ما از موضوع (اسب) عین تصور ما از محمول (وجود) نیست، بحث فلسفی مغایرت وجود و ماهیت را مستدل می‌سازد.

۴ ۱) قدم دوم / شناخت ماهیت (۰/۲۵)

۲) قدم اول / شناخت وجود (۰/۲۵)

۳) قدم چهارم / اثبات مغایرت وجود و ماهیت (۰/۲۵)

۴) قدم سوم / مغایرت وجود و ماهیت (۰/۲۵)

۵ زیرا این دو مفهوم از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها هستند و معمولاً در کنار هم به کار می‌روند. (۰/۲۵)

۶ بیانگر واقعی بودن چیزهای اطراف ما است. (اصل واقعیت مستقل از ذهن) (۰/۲۵)

۷ زیرا شکل سه‌ضلعی از اجزای تعریفی مثلث و چپستی آن است و گویای ذات و حقیقت مثلث است. (۰/۲۵)

۸ وجود (۰/۲۵) - ماهیت (۰/۲۵)

۹ ذاتیات (۰/۲۵)

۱۰ به این معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا جمع شده‌اند؛ از نگاه علم شیمی آب ترکیبی از دو عنصر اکسیژن و هیدروژن است و این نکته را از طریق یک آزمایش ساده به دست می‌آوریم (۰/۲۵)، اما از نگاه فلسفی آب موجودی واحد است که انسان دو معنا و دو مفهوم مختلف چپستی (آب) و هستی (وجود داشتن آب) را از همین یک موجود به دست می‌آورد؛ (۰/۲۵) یعنی در خارج، دو امر جداگانه به نام «آب» و «وجود آب» نداریم. (۰/۲۵) به عبارت دیگر: «آب» و «وجود آب» دو مفهوم مختلف و متفاوت از یک موجود هستند. (۰/۲۵)

۱۱ به علت توجه خاص ابن سینا این بحث با عنوان «مغایرت وجود و ماهیت» (۰/۲۵) و با عنوان‌هایی مشابه، مقدمه طرح مباحث جدیدی قرار گرفت. به گونه‌ای که گفته‌اند «فرق بین ماهیت و وجود بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین آرا و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است» (۰/۵). این نظر پایه یکی از برهان‌های ابن سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان «وجوب و امکان» نیز قرار گرفت. (۰/۲۵)

۱۲ در عبارت «انسان موجود است» مفهوم «وجود» از مفهوم «انسان» جداست و جزء تعریف آن قرار نمی‌گیرد (۰/۲۵)؛ بنابراین میان «انسان» به عنوان یک «چپستی» و «وجود» رابطه ذاتی برقرار نیست. (۰/۲۵) به همین سبب انسان می‌تواند موجود باشد و می‌تواند موجود نباشد؛ بنابراین حمل «وجود» بر هر «چپستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است. (۰/۲۵) حال این دلیل ممکن است از طریق حس و تجربه به دست آید یا از طریق عقل محض. (۰/۲۵)
۱۳ در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، حمل حیوان ناطق بر انسان یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد (۰/۵)، اما حمل وجود بر انسان در عبارت انسان «موجود است» ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد. (۰/۵)

۱۴ فارابی فیلسوف بزرگ مسلمان به نسبت میان «وجود» و «ماهیت» توجه ویژه‌ای کرد و در تمایز میان این دو مفهوم نکاتی را مطرح نمود (۰/۵). ابن سینا دیگر فیلسوف مسلمان راه فارابی را ادامه داد و بیان کرد که وقتی می‌گوییم «هستی» و «چپستی» دو مفهوم از یک چیزند، به این معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا جمع شده‌اند، آن گونه که اکسیژن و هیدروژن دو جزء تشکیل‌دهنده آب هستند. (۰/۵)

آزمون شماره ۲: (درس دوم)

۱ الف) درست (۰/۲۵) ب) درست (۰/۲۵)

ج) درست (۰/۲۵)

د) نادرست؛ (۰/۲۵) رابطه بین سنگ و سفیدی و همچنین رابطه بین وجود و گیاه یک رابطه «امکانی» است.

۲ الف) ممکن‌الوجود (۰/۲۵) ب) بالغیر (۰/۲۵)

ج) امتناعی (۰/۲۵) د) ذاتشان / ماهیتشان (۰/۲۵)

۳ الف) گزینه «۱» (۰/۲۵) شکل‌بودن مانند حیوان‌بودن از ذاتیات است.

ب) گزینه «۱» (۰/۲۵) فلزبودن جزء ویژگی‌های ذاتی جیوه است.

ج) گزینه «۲» (۰/۲۵)

رابطه میان محمول با موضوع در قضیه «اسب بالدار ممکن‌الوجود است» وجوبی است.

۴ الف) امتناعی (۰/۲۵) ب) وجوبی (۰/۲۵) ج) امکانی (۰/۲۵)

۵ زیرا علتی (۰/۲۵) خارج از ذاتشان به آن‌ها وجود داده است و آن‌ها واجب‌الوجود بالغیر شده‌اند. (۰/۲۵)

۶ یعنی رابطه‌ای که محمول برای موضوع همیشه صادق است و عقل خلاف آن را نمی‌پذیرد. (۰/۵)

۷ واجب‌الوجود بالغیر (۰/۵)

۸ ضرورت وجود در واجب‌الوجود بالذات، از ناحیه خودش است (۰/۲۵)، اما واجب‌الوجود بالغیر به واسطه غیر یا علتش واجب و ضروری شده است (۰/۲۵).

۹ فارابی (۰/۲۵) ابن سینا (۰/۲۵)

۱۰ فارابی و ابن سینا گفته‌اند که اگرچه اشیا در ماهیت و ذات خود ممکن‌الوجود هستند و با «وجود» رابطه امکانی دارند (۰/۵)، همین رابطه امکانی به ذات و ماهیت آن‌ها اجازه می‌دهد که اگر علت وجود آن‌ها فراهم شود، آن‌ها نیز موجود شوند و در خارج تحقق یابند. (۰/۵)

۱۱ یعنی انسان می‌تواند باشد و می‌تواند نباشد، ذات او به گونه‌ای نیست که حتماً باشد (۰/۵) و همچنین به گونه‌ای نیست که حتماً نباشد و نسبت به وجود و عدم حالت تساوی دارد. (۰/۵)

۱۲ موجوداتی هستند که در ذات و ماهیت خود ممکن‌الوجودند و به واسطه علت‌های بیرونی ضرورت وجود پیدا کردند (۰/۵)، مانند انسان و تمام اشیا و موجوداتی که اکنون وجود دارند. (۰/۵)

۱۳ اگر در قضیه‌ای ارتباط میان موضوع و محمول غیرممکن باشد، رابطه آن‌ها امتناعی است (۰/۵)، مثلاً «عدد هشت فرد است» (۰/۵) (یا هر مثال درست دیگر).

آزمون شماره ۳: (درس سوم)

۱ الف) نادرست (۰/۲۵)؛ هیوم علتی را اصلی تجربی نمی‌داند.

ب) درست (۰/۲۵)

ج) نادرست (۰/۲۵)؛ وجود علت بر وجود معلول مقدم است و وجود معلول مشروط به وجود علت می‌باشد نه برعکس.

د) نادرست (۰/۲۵)؛ این که یک باغبان بذر می‌کارد و آن را آبیاری می‌کند و از آن انتظار رشد دارد، نشان‌دهنده باور او به اصل وجوب علی و معلولی است.

درس نامه توپ برای شب امتحان

حمل اولی ذاتی: مفهوم موضوع و محمول یکی است: مثلث شکل سه ضلعی است.
شایع صناعی: مفهوم محمول غیر از موضوع است: انسان حرکت کننده است.

گذری تاریخی بر مفهوم وجود و ماهیت

- فرق بین ماهیت و وجودی تردیدی از اساسی ترین آرا و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است. بحث «مغایرت وجود و ماهیت» پایهٔ برهان «وجوب و امکان» ابن سینا است.
- توماس آکوئیناس که از فیلسوفان بزرگ اروپا است «اصل مغایرت وجود و ماهیت» را پایهٔ برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد و آن را در اروپا گسترش داد. او بنیان‌گذار فلسفهٔ «تومیسم» است.
- فلسفهٔ آکوئیناس بیشتر مبتنی بر آرای «ابن سینا» و تا حدودی آرای «ابن رشد» بود.
- آشنایی فلاسفهٔ غرب با دیدگاه‌های «ابن سینا» و «ابن رشد» موجب ارتباط مجدد با فلسفهٔ ارسطویی شد.

درس ۲: جهان ممکنات

نسبت‌های سه گانه در قضا یا

بر اساس رابطه‌ای که بین موضوع و محمول وجود دارد، قضا یا به سه دسته تقسیم می‌شوند:

نوع قضیه	وجوبی	امکانی	امتناعی
ویژگی	محمول یک قضیه ذاتی موضوع است و برای آن ضرورت دارد به هیچ وجه نمی‌توان احتمال کذب آن را داد.	محمول یک قضیه ضروری نیست و هم می‌تواند بر موضوع حمل شود و هم موضوع می‌تواند آن را نپذیرد.	برقراری ارتباط بین موضوع و محمول غیرممکن است و موضوع آن محمول را نمی‌پذیرد. کذب این قضیه ضروری است.
مثال	خداوند خالق جهان است.	علی دانش آموز درس خوانی است.	عدد چهار زوج نیست.

رابطهٔ وجود با موضوع‌های مختلف

حمل هستی (وجود) بر هر موضوعی موجب پدید آمدن سه رابطهٔ فوق می‌شود. هر ماهیت در یکی از ۳ قسم زیر وجود دارد:

نوع ماهیت	واجب الوجود	ممکن الوجود	ممتنع الوجود
تعریف	موضوعی که نسبت به محمول وجود رابطهٔ حتمی دارد.	موضوعی که نسبت به محمول وجود رابطهٔ امکانی دارد.	موضوعی که نسبت به محمول وجود رابطهٔ محال دارد.
ویژگی	قطعاً وجود دارد و وجود برای آن ضروری است.	نه ضرورت دارد که وجود داشته باشد نه ضرورت دارد که عدم باشد.	هیچ گاه وجود نخواهد داشت و وجود برای آن محال است.
مثال	خداوند	خاک، انسان، روح	شریک الباری، سیاه سفید

درس ۱: هستی و چیستی

برای آشنایی و درک یکی از مباحث اولیهٔ فلسفه یعنی دو مفهوم هستی (وجود) و چیستی (ماهیت) نیازمند برداشتن چهار قدم مقدماتی و مهم هستیم.

قدم اول: قبول واقعیت‌هایی قابل شناخت

هنگامی که به دنبال نیازهایی، رفتاری طبیعی از خود نشان می‌دهیم بیانگر آن است که در اطرافمان چیزهایی وجود دارد؛ یعنی قبول داریم که آن‌ها واقعاً هستند. ما انسان‌های دانی که اشیاء موجوداتی پیرامون ما وجود دارند می‌توانیم به آن‌ها علم پیدا کنیم. واقعیت: همهٔ چیزهایی که در اطراف ما هستند هر کدام یک واقعیت هستند و نه یک توهم و خیال.

قدم دوم: مفهوم وجود و ماهیت و اهمیت آن‌ها

این دو مفهوم از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها هستند و در کنار هم به کار می‌روند.

هر موجودی دو جنبه دارد:	
۱- موجود بودن (هستی داشتن)	۲- ماهیت داشتن (چیستی داشتن)
وجود: به معنای هستی و همان وجه مشترک موجودات است.	ماهیت: به معنای چیستی داشتن و وجه اختصاصی موجودات جهان است.

استفاده از کلمات «این» و «آن» نشان می‌دهد که ما به وجود چیزی پی برده‌ایم اما از ماهیت و چیستی آن‌ها آگاه نیستیم.

گاهی اوقات در عین این که به وجود چیزی علم داریم اما از ماهیت بی‌اطلاعی و سؤال «چیست» را مطرح می‌کنیم.

ماهیت و چیستی هر شیء بیان‌کنندهٔ ذاتیات آن شیء است.

قدم سوم: رابطهٔ میان وجود و ماهیت

اولین فیلسوف مسلمان که به رابطهٔ وجود و ماهیت توجه ویژه‌ای داشت فارابی بود و پس از آن ابن سینا ادامه‌دهندهٔ راه وی بود.

- وجود و ماهیت دو مفهوم از یک چیز هستند و نه دو جزء از یک چیز.
- ماهیت و وجود یک شیء از نظر مفهومی در ذهن متمایز و مغایر هستند اما از نظر مصداقی در جهان خارج مشترک و عین هم هستند.
- بنابراین تفاوت آن‌ها صرفاً در جهان ذهن و از نظر مفهومی است و ما در جهان خارج، دو مفهوم جداگانه نداریم.

قدم چهارم: حمل وجود بر ماهیت

حمل نیازمند به دلیل	حمل بی‌نیاز از دلیل
هرگاه دو مفهوم با یکدیگر مغایر باشند و رابطهٔ ذاتی میان آن‌ها برقرار نباشد حمل وجود بر آن نیازمند دلیل است مانند حمل وجود بر انسان که مفهوم وجود با انسان مغایر است و رابطه‌ای بین آن‌ها نیست. این نوع حمل، از نوع حمل غیر ضروری است.	هرگاه یک چیز بیان‌کنندهٔ ذات و حقیقت یک چیز باشد از آن جدا نمی‌شود و حمل این مفهوم نیازمند دلیل نمی‌باشد مانند حمل حیوان ناطق بر انسان. این نوع حمل، از نوع حمل ضروری است.

نکات

- ۱) هنگامی که برای حمل یک چیز نیازمند دلیل هستیم، این دلیل هم می‌تواند از طریق حسی یا تجربی شناسایی شود و یا از طریق عقل محض.
- ۲) حملی که ذاتیات مانند (حیوان ناطق) بر ذات مانند (انسان) حمل می‌شود و رابطهٔ ذاتی بین آن‌هاست و نیازمند به دلیل نیستیم را حمل اولی ذاتی می‌گویند.
- ۳) حملی که بین موضوع و محمول رابطهٔ ذاتی نباشد و نیازمند به دلیل هستیم را حمل شایع صناعی می‌گویند (حمل وجود بر ماهیت از همین نوع است).